

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Ιστορία Οικονομικών Θεωριών

Ενότητα 3: Μερκαντιλισμός

Νίκος Θεοχαράκης

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Σκοποί ενότητας

- Να περιγράψει συνοπτικά την έννοια του μερκαντιλισμού
- Να δείξει τις διαφορετικές ερμηνείες του φαινομένου
- Να δείξει τις φάσεις του
- Να εξηγήσει σε τι διαφέρει από την μεταγενέστερη κλασική πολιτική οικονομία
- Να καταδείξει την επιρροή του στην μετέπειτα πολιτική οικονομία

Περιεχόμενα ενότητας

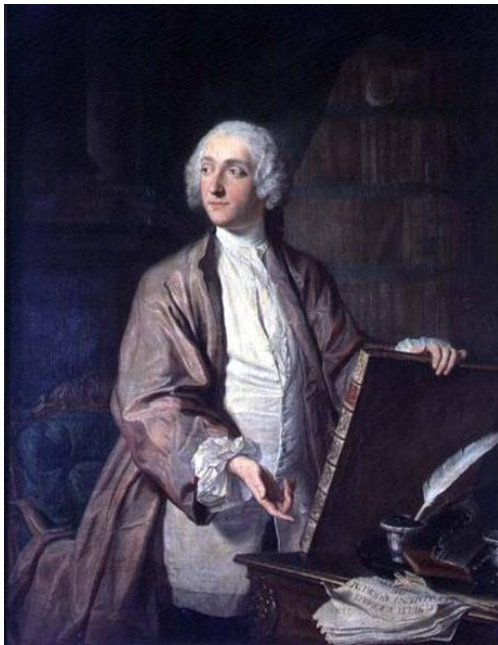
- **Μερκαντιλισμός**
 - Ερμηνείες του μερκαντιλισμού
 - Mirabeau, Smith, Viner
 - Ιστορική Σχολή [G. Schmoller]. E.F. Heckscher
 - Χώρες / συγγραφείς / περίοδοι μερκαντιλισμού
 - *Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία/Αυστρία, Ιταλία*
 - *Thomas Gresham, John Hales, **Thomas Mun**, Edward Misselden, Gerrard de Malynes, **William Petty**, John Locke, Dudley North, Josiah Child, Charles D’Avenant, Nicholas Barbon, **Bernard de Mandeville**, **James Steuart***
 - *Jean Bodin, Antoine de Monchrestien, Jean-Baptiste Colbert*
 - *Veit Ludwig von Seckendorff, Johann Joachim Becher, Philip Wilhelm von Hornick*
 - *Bernardo Davanzati, Giovanni Botero, Antonio Serra, Antonio Genovesi, Pietro Verri*
 - *Μπουλιονισμός / Κλασικός μερκαντιλισμός / Ύστερος μερκαντιλισμός*

Μερκαντιλισμός

Μερκαντισμός

- Ο όρος μερκαντισμός δημιουργείται μετά το φαινόμενο και έχει κριτική χροιά. Δύο ερμηνείες: Η **αρνητική** (Mirabeau – Smith)
- Victor de Riqueti, Marquis de **Mirabeau**, (1715-1789) [φυσιοκράτης]

PHILOSOPHIE RURALE,
ou
ÉCONOMIE
GÉNÉRALE ET POLITIQUE
DE L'AGRICULTURE,
*RÉDUITE à l'ordre immuable des Loix
physiques & morales, qui assurent la
prospérité des Empires.*
TOME PREMIER.

A AMSTERDAM,
Chez LES LIBRAIRES ASSOCIÉS.

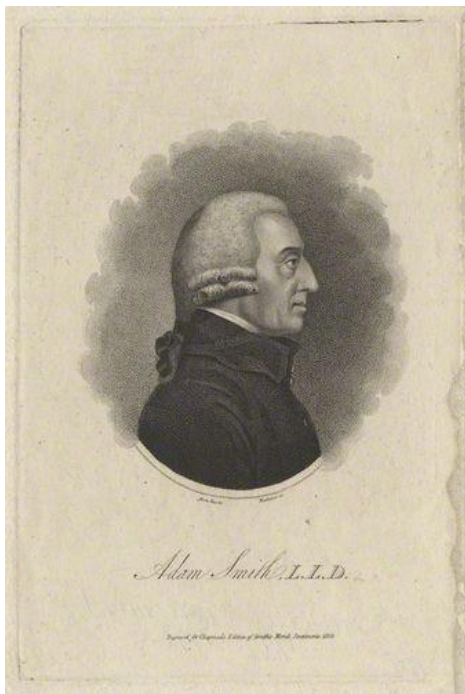
M. DCC. LXIII.

Systeme mercantile

Περιγράφει ένα
σύστημα άμεσης
κρατικής παρέμβασης
στην οικονομία

Μερκαντισμός

- Ο όρος μερκαντισμός δημιουργείται μετά το φαινόμενο και έχει κριτική χροιά
- Adam Smith, (1723-1790)

AN
I N Q U I R Y
INTO THE
Nature and Causes
OF THE
WEALTH OF NATIONS.

By ADAM SMITH, LL. D. and F. R. S.
Formerly Professor of Moral Philosophy in the University of Glasgow.

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.

LONDON:
PRINTED FOR W. STRAHAN; AND T. CADELL, IN THE STRAND.
MDCCLXXV.

BOOK IV

Of Systems of political Oeconomy

CHAPTER I

*Of the Principle of the commercial, or mercantile System*¹

Μερκαντιλισμός: αρνητική κριτική

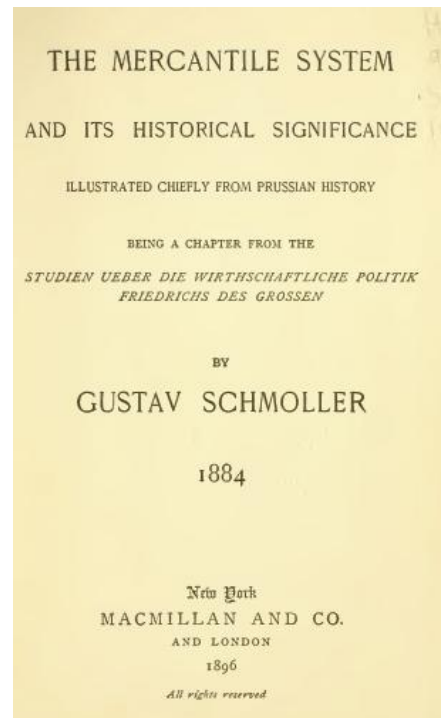
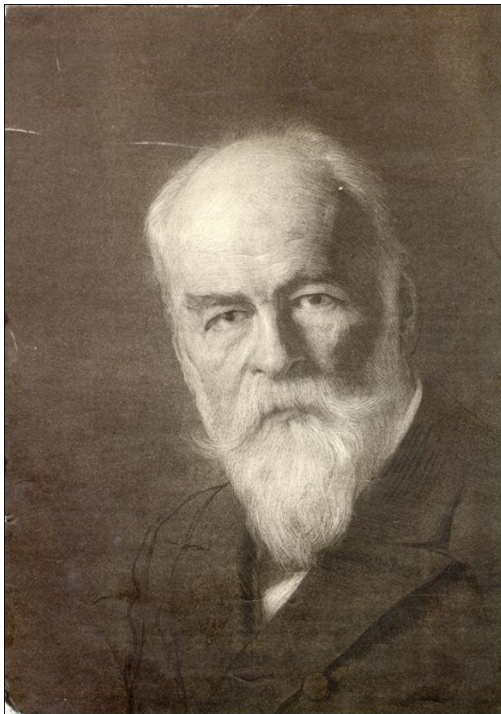
- Ο μερκαντιλισμός συγχέει το χρήμα [πολύτιμα μέταλλα] με τον πλούτο
- Πιστεύει ότι μια οικονομία δε μπορεί να αυτορυθμισθεί και ως εκ τούτου απαιτείται μια ρύθμιση από το κράτος
- Δίνει λανθασμένα έμφαση στο εμπορικό ισοζύγιο, στην απαγόρευση εξόδου πολυτίμων μετάλλων και στον προστατευτισμό.
- Η αρνητική αυτή άποψη συνεχίστηκε στην κλασική πολιτική οικονομία [JR McCulloch] στη φιλελεύθερη σχολή και ακόμα και σήμερα ο μερκαντιλισμός αντιμετωπίζεται ως προσοδοθηρία (rent-seeking):

R. E. Ekelund & R. K. Tollison, *Politicized Economics. Monarchy, Monopoly and Mercantilism*. 1997

Μερκαντισμός

- Ο όρος μερκαντισμός δημιουργείται μετά το φαινόμενο και έχει κριτική χροιά. Δύο ερμηνείες: Η **θετική** (Schmoller)
- Gustav Schmoller (1838-1917) [Γερμανική Ιστορική Σχολή]

Even more than a measuring of them, which was commonly with like creations across the frontier. The whole internal history of the seventeenth and eighteenth centuries, not only in Germany but everywhere else, is summed up in the opposition of the economic policy of the state to that of the town, the district, and the several Estates; the whole foreign history is summed up in the opposition to one another of the separate interests of the newly rising states, each of which sought to obtain and retain its place in the circle of European nations, and in that foreign trade which now included America and India. Questions of political power were at issue, which were, at the same time, questions of economic organisation. What was at stake was the creation of real *political* economies as unified organisms, the centre of which should be, not merely a state policy reaching out in all directions, but rather the living heart-beat of a united sentiment.

Only he who thus conceives of mercantilism will understand it; in its innermost kernel it is nothing but state making — not state making in a narrow sense, but state making and national-economy making at the same time;

Διακυβεύονταν ζητήματα πολιτικής ισχύος, τα οποία ήταν, ταυτόχρονα, ζητήματα οικονομικής οργάνωσης. Το διακύβευμα ήταν η δημιουργία **πολιτικών** οικονομιών ως ενιαίων οργανισμών, των οποίων το κέντρο έπρεπε να είναι, όχι απλά μια κρατική πολιτική που θα πήγαινε προς όλες τις κατευθύνσεις, αλλά μάλλον ο ζωντανός σφυγμός ενός ενιαίου συναισθήματος.

Μόνο όποιος αντιλαμβάνεται έτσι τον μερκαντιλισμό θα μπορέσει να τον κατανοήσει. Ο εσωτερικός του πυρήνας δεν είναι παρά δημιουργία του κράτους. Όχι δημιουργία κράτους με τη στενή έννοια, αλλά δημιουργία κράτους και δημιουργία εθνικής οικονομίας ταυτόχρονα

state making in the modern sense, which creates out of the political community an economic community, and so gives it a heightened meaning. The essence of the system lies not in some doctrine of money, or of the balance of trade; not in tariff barriers, protective duties, or navigation laws; but in something far greater: — namely, in the total transformation of society and its organisation, as well as of the state and its institutions, in the replacing of a local and territorial economic policy by that of the national state. With this accords the fact recently pointed out with regard to the literary history of the movement, that what is peculiar to all the mercantilist writers is not so much the regulations of trade which they propose for the increase of the precious metals as the stress they lay on the active circulation of money, especially within the state itself.¹

Δημιουργία κράτους με τη σύγχρονη έννοια, η οποία δημιουργεί μια οικονομική κοινότητα από την πολιτική κοινότητα προσδίδοντάς της ένα βαθύτερο νόημα. Η ουσία του [μερκαντιλιστικού] συστήματος δεν έγκειται σε κάποιο δόγμα σχετικά με το χρήμα, ή με το εμπορικό ισοζύγιο, ή με τους τελωνειακούς φραγμούς, τους προστατευτικούς δασμούς, ή τους νόμους περί ναυσιπλοΐας αλλά σε κάτι πολύ μεγαλύτερο: δηλαδή τον ολικό μετασχηματισμό της κοινωνίας και της οργάνωσής της, καθώς και του κράτους και των θεσμών του, υποκαθιστώντας την τοπική και περιφερειακή οικονομική πολιτική με εκείνη του εθνικού κράτους. Με αυτό συμφωνεί και το γεγονός το οποίο πρόσφατα παρατηρήθηκε σχετικά με την ιστορία των κειμένων του κινήματος, ότι δηλ., αυτό που είναι κοινό σε όλους τους μερκαντιλιστές συγγραφείς δεν είναι τόσο οι εμπορικές ρυθμίσεις που προτείνουν για την αύξηση των πολυτίμων μετάλλων, όσο η έμφαση την οποίαν δίνουν στην ενεργό κυκλοφορία του χρήματος, ειδικότερα μέσα στο ίδιο το κράτος.

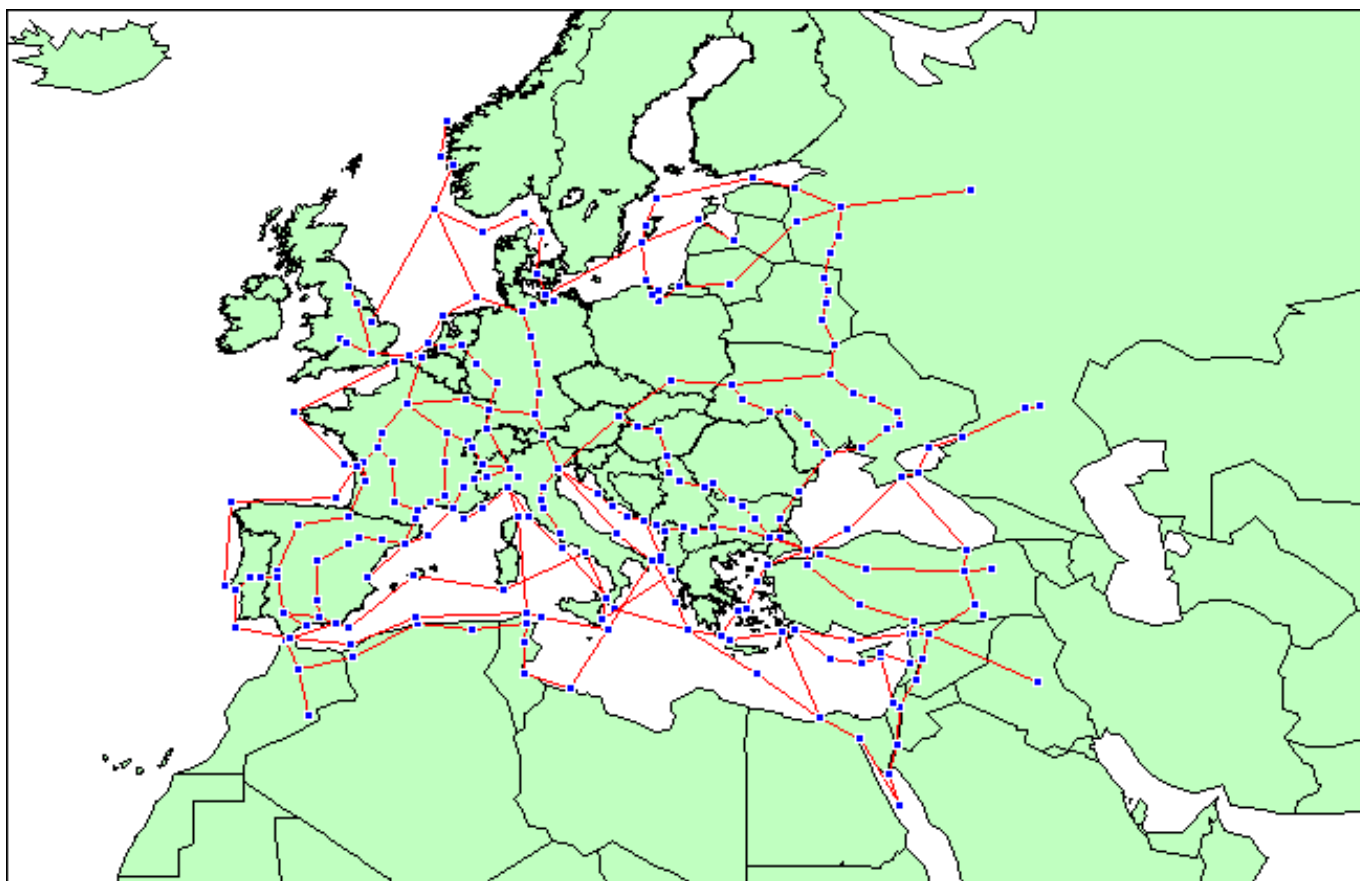
Eli Filip Heckscher (1879-1952)

Mercantilism 1931

- System of unification
- System of power
- System of protection vs system of provision (fear of goods)
- Monetary system
- Conception of society

Εμπορικοί οδοί 1300-1500

THE EXTENT OF THE
HANSA
about 1400

Scale 1:9 000 000

0 50 100 150 200 Engl. Miles
0 50 100 150 200 Kilomètres

Groups of Hansa Towns:

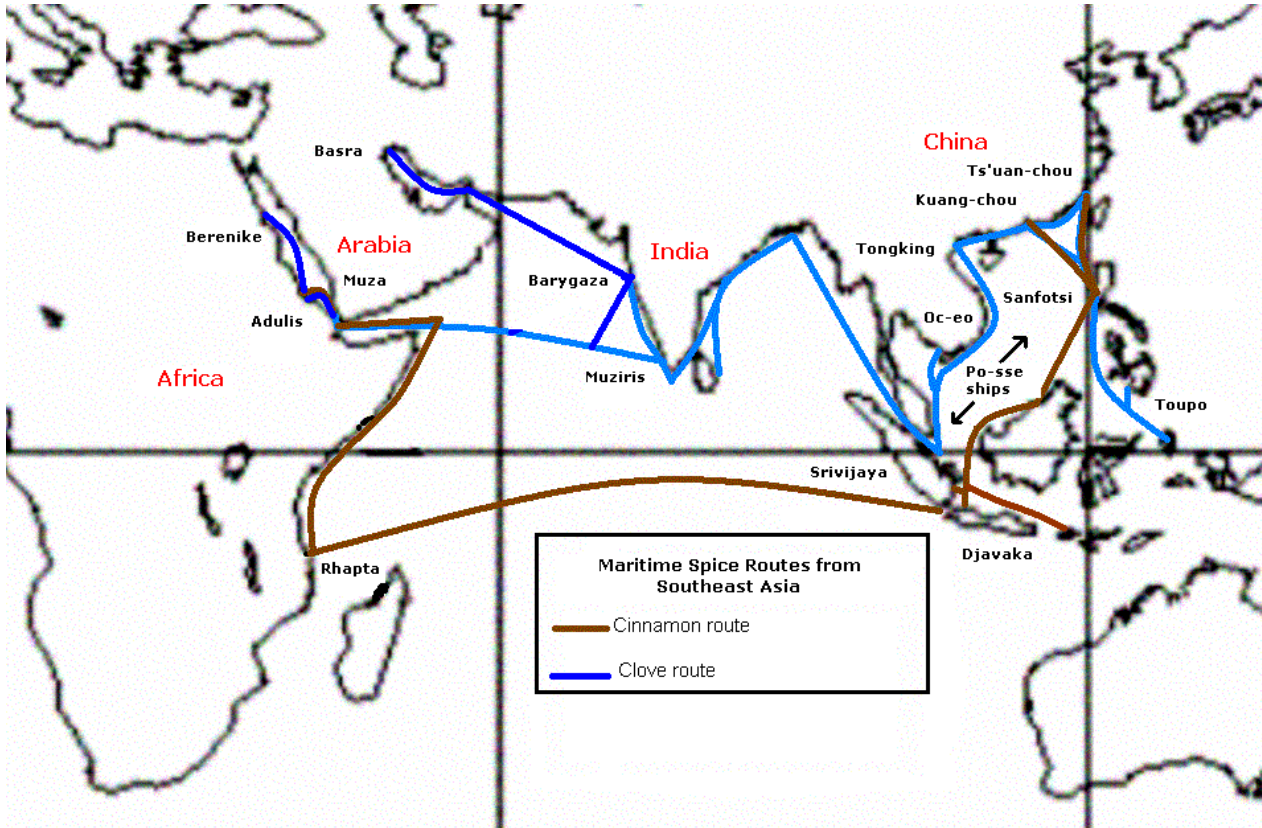

The 4 foreign depots of the Hansa are underlined twice, with red, the Factories are underlined once. The names of towns not belonging to the Hansa League are printed in smaller type.

Medieval Trade Routes

Αγγλία

Thomas Gresham
John Hales
Thomas Mun
Edward Misselden
Gerrard de Malynes
William Petty,
John Locke,
Dudley North,
Josiah Child,
Charles D'Avenant,
Nicholas Barbon,
Bernard de Mandeville,
James Steuart

Γαλλία

Jean Bodin,
Antoine de
Monchrestien,
Jean-Baptiste
Colbert

Γερμανία – Αυστρία

Veit Ludwig von
Seckendorff,
Johann Joachim Becher,
Philip Wilhelm von
Hornick

Ιταλία

Bernardo
Davanzati,
Giovani Botero,
Antonio Serra,
Antonio Genovesi,
Pietro Verri

A
COMPENDIOUS OR BRIEF
EXAMINATION
OF

Certaine ordinary COMPLAINTS
of diuers of our COUNTRY-
MEN in these our Dayes :

Which although they are in some Parte
vnjust and friuolous, yet are they
all, by Way of DIALOGUE,
'thoroughly debated and
discussed by

WILLIAM SHAKESPEARE,
Gentleman.

1581

THE
MAINTENANCE
OF FREE TRADE,
ACCORDING TO THE
THREE ESSENTIAL
Parts of Traffique;

Namely,
COMMODITIES, MONEYS
and Exchange of Moneys, by
Bills of Exchange for other
Countreys.

OR,
An answer to a Treatise of Free
Trade, or the means to make Trade flourish,
lately Published.

Contra iusta et falsa magis Eluciant.

By GERARD MALLYNES Merchant.

LONDON,
Printed by J. L. for William Stedeford, and are to be sold
at his shop, at the entrance in of Doves Inne Alley out
of Lambard Street. 1622.

1622

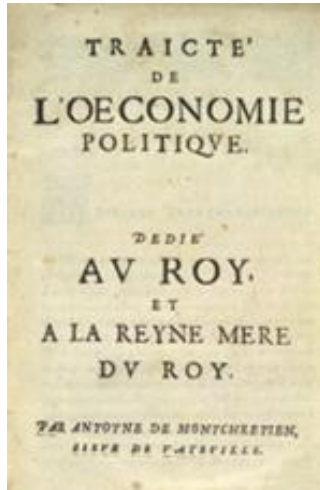
ENGLAND'S
TREASURE

BY
Forraign Trade.
OR,
The Ballance of our Forraign Trade
IS
The Rule of our Treasure.

Written by THOMAS MUN of
Lond. Merchant,
And now published for the Common good by his
Son JOHN MUN of Bearsted in the Coun-
ty of Kent, Esquire.

LONDON,
Printed by J. C. for Thomas Clark, and are to be sold at his
Shop at the South entrance of the Royall
Exchange. 1664.

Jean Bodin, 1530-1596.

Jean Baptiste Colbert, 1619-1683.

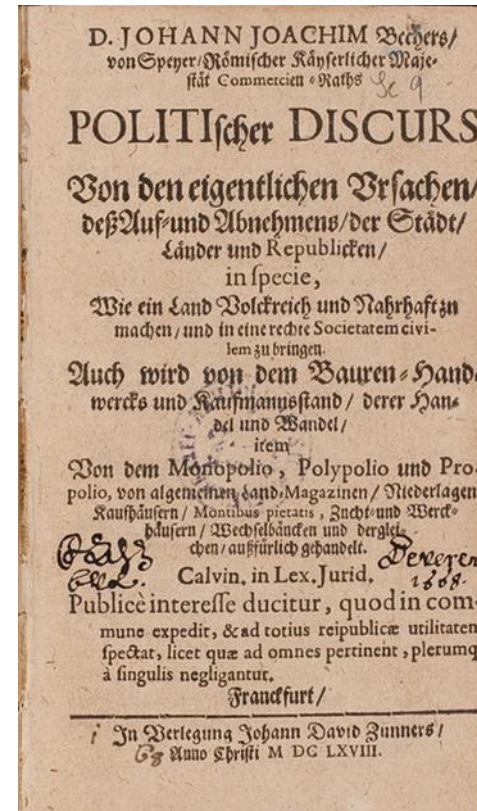

Veit Ludwig von Seckendorff, 1626-1692.

- Der Teutsche Fürsten Staaten, 1655.
- Der Christen Stat, 1688.

Johann Joachim Becher, 1635-1682

Politischer Discurs von den eigentlichen Ursachen des Auf- und Abnehmens der Städte, Länder und Republiken, 1668.

Oesterreich

Über alles

wann es nur will.

Das ist:

wohlmeinender

Gürschlag

Wie mittelst einer wohl
bestellten Lands-Oecono-
mie; die Kayserl. Erbland in kür-
zem über alle andere Staat von Euro-
pa zu erheben / und mehr als einiger
derselben / von denen andern In-
dependent zu ma-
chen.

Durch einen Liebhaber
der Kayserl. Erbland
Wohlfahrt.

Gedruckt im Jahr Christi

1 6 8 4.

Philip Wilhelm von Hornick, 1638-1712.

• *Oesterreich über alles, wann es nur will*
1684.

Bernardo Davanzati, 1529-1606

A Discourse Upon Coins, 1588

Giovanni Botero, c.1544–1617

*The Greatness of Cities: A Treatise Concerning
The Causes of the Magnificency and Greatness
of Cities* (1606 English),

Della Ragion di Stato: Libri dieci [Delle cause
della grandezza delle città 1588]

Antonio Genovesi, 1712 –1769

*Delle lezioni di commercio o sia d'economia
civile*, 1765

*Diceosina o'sia filosofia del giusto e
dell'onesto*, 1767 [1835 edition]

Pietro Verri, 1728-1797

Meditazioni sulla economia politica (1771)

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νίκος Θεοχαράκης 2015. Νίκος Θεοχαράκης. «Ιστορία Οικονομικών Θεωριών. Μερκαντιλισμός». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

